

lizmi ortadan kaldırabilecek gerçek güç ise toplumun sermaye tarafından sömürülen temel sınıfı işçi sınıfıdır. Bu yüzden Suriye üzerinde şekillenen emperyalist talana karşı gelebilecek yegâne güç de işçi sınıfıdır; işçi sınıfının önderliğine dayanmayan güç ve ittifaklar ise tutarsızlığa, uzlaşmacılığa ve işbirlikçiliğe açık olmaya mahkûmdur. Bu anlamda, emperyalizme karşı mücadelenin yarı yolda bırakılmamasının güvencesi işçi sınıfının komünist önderliğidir ve savaş karşıtı muhalefetin emperyalizme karşı köklü bir mücadeleye yönelebilmesi de ancak işçi sınıfının komünist önderliğinde gerçekleşebilir.

Yine vurgulamak gerekirse, komünist işçi partisinin ulaşmak istediği nihai amaç, baskının ve sömürünün olmadığı, herkesin yeteneğine göre topluma katkıda bulunduğu ve toplumdan ihtiyacı kadar aldığı, bolluk toplumu olarak komünizmdir. İşçi sınıfı bu toplumsal aşamaya komünist işçi partisi aracını kullanmadan varamaz.

Komünizm ancak öncü işçilerin ellerinde maddi bir güce dönüşebilir, ancak o zaman komünizm ile işçi sınıfı hareketinin bileşimi olarak işçi sınıfının komünist siyasi hareketi doğabilir. Bu yüzden kazanımları koruyarak işçi sınıfına önderlik edebilecek, proleteryanın mücadelesinin her anında onun önderi olabilecek bir komünist işçi partisinin inşası görev olarak duruyor. Bu kuşkusuz günümüzün en önemli ve ihmal edilmeden yerine getirilmesi gereken görevidir.

İşçi sınıfının dünya ölçeğinde komünist partisinin yaratılması, savaş karşıtı mücadelelerin birleştirilmesi ve emperyalizme karşı tutarlı ve köklü mücadelelere dönüştürülmeleri ve sosyalist devrim mücadelesine bağlanması için de büyük önem taşıyan bir ihtiyaçtır. Emperyalist savaş politikalarına karşı sınıfın ulusal ve uluslararası ölçekte önderliklerinin yaratılması komünistlerin en acil, ertelenemez sorumluluklarıdır.

Bunlardan dolayı, *işte AKP hükümetine, dışta emperyalist merkezlere karşı komünistlerin temel sloganı **Proletarya Enternasyonalizmi** olmalıdır!*

GEZİ DİRENİŞİ ile ERDOĞAN'IN YIKILAN HAYALLERİ

KURTULUŞ
SOSYALİST DERGİ
YAYINLARI

KİTAP DİZİSİ: **23**
EKİM 2013
 1 TL

KURTULUŞ
 SOSYALİST DERGİ
 YAYINLARI

internet: <http://kurtulussosyalistdergi.awardspace.com/>
e-posta: kurtulus.s.d@gmail.com

disinden beklenenin çok üzerinde bir pratikle Lice'deki devlet terörüne tepki göstermiştir.

Gezi Parkı eylemleriyle başlayan isyan süresince ortaya çıkan eksikliklerden bazıları olan büyük sanayi işçilerinin mücadeleye belirgin biçimde destek vermeme-si, yığınların çıkarlarının burjuva kamplar etrafında bölünmesi ve bunlara bağlı olarak işçi sınıfının siyasi çıkarlarının burjuvaziye yedeklenmesi, komünist işçi partisinin yokluğunda gerçekleşebilen olgulardır. İşçi sınıfı siyaset sahnesinde devletten ve sermayeden bağımsız olarak komünist siyasi önderliği etrafında örgütlenebildiği ölçüde, bu tip sapmalardan kendini koruyabilecek, hedeflerine ulaşabilecektir. Böylelikle işçi sınıfı kendisiyle birlikte diğer sınıfları ortadan kaldırarak komünist topluma ulaşabilecektir.

Saman aleviyle demir eritilmez. Yığınların kendiliğinden hareketleri, işçilerin tekil mücadele deneyimleri, önemli tecrübeler olsalar da, geleceğin toplumunun inşası için yeterli değildir. Burada en önemli eksik, hareketin kendiliğinden karakteri ve sınıfsal tavır göstermekten geri kalmasıdır. Gezi Hareketi, sınıf bilinçli önderliğinden yoksun olduğu için, anlık talepleri sınıfın genel ve uzun vadeli çıkarlarına bağlayabilecek yetenekten de uzak kalmıştır. İşçi sınıfı ancak sınıf bilinçli önderliği ile demokrasi ve mücadele deneyimlerini komünizmle taçlandırabilir. Bu anlamda, *işçi sınıfının komünist siyasi önderliğinden yoksun olması, Gezi Parkı'nda başlayan isyanın en temel eksikliğidir.* Bu sorun, yani işçi sınıfının komünist önderliği sorunu, laiklikten kadın sorununa, Kürt sorunundan savaş tehdidine kadar toplumun önündeki bütün sorunların çözümü açısından belirleyici önem taşır.

Bu dönemde giderek tırmanan savaş kışkırtıcılığı ve savaş tehlikesi de aynı temelde değerlendirilmelidir. İç politikada, ekonomik, sosyal, siyasal alanlarda sıkışan AKP iktidarı, ayakta kalma umudunu, dış politikada yürüttüğü savaş çığırkanlığına bağlamış, 'kraldan çok kralcı' tavrıyla emperyalizmin uşaklığına soyunarak dış politikada 'sıfır sorundan' tüm Ortadoğu'ya emperyalist müdahale ve kuşatmaya çağrı yapan ve taşeronluğa heveslenen bir politik yönelime girmiştir. AKP nezdinde yürütülen ve tüm Ortadoğu'yu büyük bir açmazın içerisine düşürecek olan bu savaş çığırkanlığına karşı durulmalıdır. Ancak, burjuvazi kendi sınıf egemenliğini pekiştirmek, başka ulusların burjuvalarına karşı tekelci konumunu korumak için halkları birbirine düşman kılmaya çalıştığından, emperyalizmin savaş ve benzeri sonuçlarına karşı çıkmaktan öteye gidebilmek, genel olarak burjuvaziyi ve kapitalizmi ortadan kaldırmayı hedeflemekten geçer. Kapital-

Bunlar göz önüne alındığında, ideolojik-politik açıdan Gezi Parkı isyanının komünizmin önderliğinde gerçekleşmediği bellidir. Örgütlenme açısından, eylemlerin belirli bir örgütlülüğünden çok bireysel temelde yaygınlaşmış olması, kendiliğindenci, anarşizan görüşleri besleyebilir. Sınıfsal bakımdan da, Gezi Parkı eylemlerinin, işçi sınıfının, özellikle sanayi işçilerinin, kitlesel olarak fabrikalardan üretimi durdurarak katıldığı bir hareket düzeyine erişememiş olmasının, egemen sınıflar arası hesapların etkilerine açık olmaya yol açan bir eksikliğe karşılık geleceğini eklemek gerekir.

Bu doğrultuda, hareketin zaafları olarak, işçi sınıfının direnişe örgütlü ve bilinçli müdahalesinin gerçekleşmesinin koşullarının bulunmaması, büyük sanayi işçilerinin mücadeleye dâhil olmaması ve işçi sınıfının fabrikalardan ve işyerlerinden üretimi durdurarak bir sınıf kütlesi halinde hareket ederek değil de, mesai saatleri dışında katılması sıralanabilir. Büyük sanayi işçilerinin direnişe genel destek vermemesi, örgütlü bulunduğu sendikalarının öznel durumlarıyla da ilgilidir. Türk-İş uzun bir dönemdir hükümetin etki alanında bulunurken DİSK de Türk-İş'i aratmayacak konumdadır. Türk-İş büyük sanayi işçilerinin bir bölümünü hükümetin arkasına yedeklerken DİSK de TÜSİAD'ın arkasına yedeklemeye çalışan bir tutum içindedir. Türk-İş ve DİSK içerisinde bazı mücadeleci sendikalar bulunsa da genel uzlaşmacı çizgiyi bozamadıkları için büyük sanayi işçileri direnişe yeterli ölçüde katılım sağlayamamıştır. Ancak hareketin zaaflarından, işçi sınıfının modern sanayi kesiminin katılımının düşük olmasından yola çıkarak direnişin sınıfsal içeriğinin küçük-burjuva olduğunu ileri sürmek veya direnişi 'burjuva kamplardan' ulusalcı-laik kesimin (TÜSİAD ve siyasi uzantısı olarak CHP) islamcı kesime (MÜSİAD, TİM ve siyasi uzantısı olarak AKP) yönelik bir hamlesi olarak görüp göstermek, ekonomik ve politik olarak indirgemecilikten öteye bir anlam taşımaz.

Direniş hareketi süresince ulusalcı, milliyetçi solun AKP karşıtlığı üzerinden kitlelerin tepkisini kendi politik arzuları doğrultusunda kullanma çabaları da boşa çıkmıştır. CHP liderinin cumhurbaşkanıyla görüşmesinin ardından yaptığı "Eve dönün" çağrısı kitleleri pek yönlendirme isteğinin olmadığını gösterdiği gibi, bu çağrıya yanıt da kitlelerden "Bu daha başlangıç, mücadeleye devam" şeklinde gelmişti. İP ve TGB'nin kitle hareketi içerisindeki yerleri de önemsenmeyecek kadar azdır. Bu temelde, Gezi Parkı direnişine destek veren, laikliğe duyarlı ve gericilik karşıtı kitle, ulusalcı örgütlerin arkasına takılmamış, sanılanın ya da ken-

EMPERYALİZMİN DEĞİŞEN POLİTİKALARI VE ORTADOĞU

Sosyalist blogun ortadan kalkmasına paralel olarak emperyalizmin Ortadoğu'daki politikaları da değişmişti. Kitlelerin hoşnutsuzluğunun yarattığı enerji ve muhalefetin uzun süre boşlukta ve sahipsiz kalması eşyanın tabiatına aykırı olduğundan, bu sefer oluşan boşluğu 'en bütüncül' söylem olarak sahne alan İslami hareketler doldurdu. Yıkılanın sosyalizm olması ve kitlelerin sosyalizmden kaçışları, beraberinde Ortadoğu merkezli geniş bir islami coğrafya için kitlelerin islami muhalif kimliği benimsemesini getirmişti. Bu yöneliş tesadüfî değildi; tarihi ve maddi koşulları mevcuttu. Özel olarak Sovyetlerin Afganistan'daki askeri varlığına karşı islami savaşçıların, 'mücahitlerin' ve Taliban hareketinin yaratılıp desteklenmiş olması ve genel olarak, sosyalizmin etki alanına bir set çekebilmek için islami hareketleri kullanmayı amaçlayan "yeşil kuşak" projesi, sosyalizmin yıkımı ile birlikte oluşan boşluğun islami muhalefet tarafından doldurulmasının koşullarını zaten yaratmış oluyordu.

Sovyetlere karşı en radikal ve savaşçı unsurların desteklenmesinde yarar görülmüşken, işbirlikçi hükümetler yoluyla bölgede emperyalist ilişkilerini sürdürmek isteyen ABD ve müttefikleri bu sefer kendi yarattıkları radikal islami hare-

ketlerle bir doku uyumsuzluğu yaşamaya başladılar. Sovyetler Birliği'ne karşı işlevsel olan radikal islami hareketler yeni dönemde artık engelleyici görülmüyorlardı ve onlara karşı bir savaş açmakta gecikilmedi. Bu süreçte bugünlerde Suriye iç savaşı örneğinde olduğu gibi, El Kaide ve ABD'yi nesnel olarak aynı tarafa koyan 'sürpriz'ler, dost ve düşmanların yerlerinin sık sık değişmesi, tarafların her bir olayda farklılaşması mümkün olabiliyordu. Ancak esas olarak, 'radikal unsurlara karşı işbirlikçi islamin desteklenmesi, öne çıkarılması' ana politika olarak tercih edilmişti.

Ortadoğu'da cihatçı-radikal islami kesimleri dizginlemek ve emperyalizmle işbirliğine engel olan yönlerini törpülemek amacıyla, uzun bir dönem boyunca ılımlı islami kesimlerin desteklenmesi uygulanmaya çalışıldı. Bu nedenle, Türkiye'de AKP ve Ortadoğu'nun birçok ülkesinde Müslüman Kardeşler'in desteklenmesi, iktidara getirilmeleri süreçleri, emperyalizmin kendisine işbirlikçiler yaratma politikasının etkileri üzerinden şekillendi; bu hareketlerin iktidara gelmelerinde uluslararası destekleri önemli rol oynadı. Bu politika yürürlükte kaldığı süre boyunca, en nihayetinde, islamin ılımlısı ile radikalının kesin olarak birbirinden ayıramayacağı, hatta tam tersine ılımlı islamin desteklenmesi politikasının, cihatçı-radikal islami hareketler için 'fidelik' görevi gördüğü şeklinde bir anlayış, bir çıkarım, emperyalist merkezlerde baskın hale geldi.

2007 krizi ve sonrasında başlayan 'Arap Baharı', çok geniş bir coğrafyada yankı bularak, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın gerici diktatörlüklerine karşı biriken tepkiyi açığa çıkardı. Bu hareketlerde özel olarak kadın hakları öne çıkabiliyordu. Baskıcı rejimlerin islami niteliğine karşın cins ayrımcılığına karşı talepler, talep edilen özgürlüklerin niteliği, hareketin seküler köklerinin bulunduğu işaret ediyordu. Bu dönemde Tunus'ta ve Mısır'da, özel olarak sınıf hareketinin rolü göz önüne getirilmese de, önemli grevler ve komite hareketleri oluştu. Emperyalizm bu hareketleri gözlemiş, desteklemiş ve yönlendirmeye çalışmıştı. Böylece 'Arap Baharı'nı iki amaç için birden kullanmaya çalıştı ve bunda da hayli başarılı oldu. Bu amaçlarından birisi, ılımlı islamin desteklenmesi dışında bir politika için destek alınabilecek, dayanılabilecek bu kitle hareketlerini işbirlikçi ve uzlaşılabilir bir çerçeve içine akıtmak, şekillendirmek. İkincisi ise hareketin yönünü, sosyalizm dönemindeki ilişkileri üzerinden özel rejimler olarak şekillenmiş ve ulus devlet refleksi ile var olmaya devam eden Suriye ve Libya gibi ülkeleri aradan çıkarmaya çevirmek, en nihayetinde ise, esas hesabın görüleceği ülke olarak İran'ı yalıtarak hedefe koymaktı.

yüklü çeşitli örneklerde olduğu gibi, ayaklanma ve direniş, insanların bencil ruhunu bertaraf edip dayanışma ve yardımlaşma duygularını ortaya çıkardı. Direniş günlerinde muazzam dayanışma ve paylaşma pratikleri yaşandı. Topluma unutturulmaya çalışılan dayanışma, paylaşma ve birlikte üretme düşünceleri, mücadelesinin içinde yeniden üretildi.

Bu doğrultuda, isyana, kültürel bir ilerleme de eşlik etti. Bu dönem içerisinde birçok farklı sanatsal aktivitede direnişin sembolleri kullanıldı. Hükümetin saldırı ve yalanları kitlelerin mizah ve espri anlayışıyla püskürtüldü. Gezi Parkı direnişini anlatan onlarca şarkı sosyal medyanın en fazla ilgi görenleri oldu. Bir bütün olarak kitleler, devletin en 'çıplak' haliyle karşılaşmış mücadele pratiği edindi. Atılan gaz bombalarına, plastik mermilere karşı mücadele edip önemli bir sınavdan geçti. Başlangıçta elinde tuttuğu Türk bayrağının polis terörüne engel olabileceğini sanırken saldıranın kimliğini elinde tutan yığınlar kısa zamanda o kimliğin örttüğü sömürüyü, sınıf ayrımlarını ve ulusal ayrımları da gördü. Gezi Parkı forumlarına katılanlardan bazıları "Kürt sorununu biz bu medyadan öğrendiysek vay halimize" diyerek durumun en anlamlı özetini de sunmuş oldu.

EKSİK PARÇA: KOMÜNİST İŞÇİ PARTİSİ

Gezi Parkı isyanının bir anda gerçekleşen bir patlama biçiminde bütün toplumu sarstığı, etkilediği, toplumsal muhalefeti son derece hareketli bir düzeye sıçrattığı, genç ve daha önce politikadan uzak duran yepyeni kesimleri mücadeleye çektiği, bütün muhalefete büyük bir coşku sağladığı açıktır. Ancak bu özellikleri, belirli eksikliklerinin görülmesini engellememelidir. Bir yandan kendiliğinden niteliğiyle taraftar gruplarından liberallere, ulusalcılardan Kürtlere, islamcılardan feministlere, anarşistlerden çevrecilere uzanan çok farklı kesimleri ve eğilimleri kapsaması katılımın genişliğini sağlarken, diğer yandan belirli bir önderlik, politik yönelim ve buna karşılık gelecek bir örgütlülüğün bulunmamasının Gezi hareketini farklı yönere yönlendirilmeye açık duruma getirdiğine de işaret edilmelidir. Bu bakımdan her kitle hareketi gibi, Gezi hareketi için de, hareketin yönelimine damgasını vuran ideolojik-politik görüşlerin, sınıfsal bileşiminin, örgütlenme biçiminin önemi vurgulanmalıdır. Gezi Parkı isyanının sağladığı büyük coşku ve mücadele isteğinin yanı sıra, bu anlamda, yol açabileceği tehlike ya da olumsuzluklar da, genelde 'kendiliğindenliğe övgü', 'sınıfsal belirsizleşme', 'merkezi örgütlenmelerden kaçış' biçiminde sayılabilir.

genellikle birbirlerinden bağımsız ve dağınık olarak ifade ediyorlardı. İşçi sınıfının siyaset sahnesine müdahale edecek öznelikten yoksun olması, diğer ezilenlerin mücadelesinin kendisi ile birleşmesinin koşullarını sağlayamıyordu. İşçi sınıfın değişik burjuva kampların peşine takılması ve öncüden yoksun olması, burjuvazinin kendi çıkarlarını toplumun genel çıkarları olarak sunmasını kolaylaştıran en temel nedendir. Bu temelde çeşitli burjuva kesimler direnişi kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmeye, düzen içi çatışmalarında direnişin meyvelerinden yararlanmaya çalıştı. Cem Boyner'den Koç grubuna TUSİAD'da temsil edilen tekeli burjuvazi de, Gezi Parkı direnişini Erdoğan'a ve hükümete ayar vermenin bir aracı olarak kullanmaya çalıştılar.

Hükümetin Suriye politikaları başta olmak üzere, 3. köprüye "Yavuz Sultan Selim" adının verilmesinden içki yasası, kürtaj yasası, kadınların kaç çocuk doğurup bu çocukları nasıl doğuracağına kadar varan söylemleri karşısında tepkiler, Gezi Parkı direnişinde giderek birleşti. Direnişin polis şiddetine koşut olarak kitleselleşmesi ve genelleşmesi uluslararası basının objektiflerini Türkiye'ye çevirmesine neden olduğu gibi, uluslararası basının bu 'duyarlılığı' kitleselleşmenin nedenlerinden birisini oluşturdu; Gezi Parkı direnişi dış basında geniş yer bulurken kitleler bazında 'meşruiyet' duygusu gelişti.

Erdoğan otoriterizmine tepkilerinin dünyada yankı bulduğunu gören genç yığınlar, farklı yaşam tarzı arayışlarına da girişti. Taksim Meydanının kitlelere açılmasıyla birlikte Gezi Parkı'ndan başlayan dönüşümler gerçekleşti. Bir anda farklı bir yaşam tarzının minyatür laboratuvarları olarak nitelenebilecek, komün türü denemeler ortaya çıktı. Gezi Parkı'ndaki bu dönüşüme geniş kitleler nezdinde büyük destek ve yardımlar geldiği gibi, ihtiyaçların parasız karşılanıp aynı zamanda da kişilerin hızla buna uygun davranış dönüşümü geçirdiği bir ortam oluştu. Bu çerçevede, örneğin sokak çocukları başlangıçta Gezi Parkı mutfağından ihtiyaçlarının çok ötesinde, eskinin de alışkanlıklarını barındırarak yararlanırken daha sonra herhangi bir uyarı yapılmadan sıraya girmeye ve ihtiyaçları kadar almaya alıştılar. En sonunda onlar da Gezi Parkı'nın bir bileşeni olarak ellerinden gelebilecek katkıları sağlayan bir davranış içerisine girdiler.

Büyük ölçüde kendiliğinden, kısmi, hedefleri çok sınırlı böyle bir direnişin kitlelere kazandırdığı bilinç, toplumsal bir devrimle yaşanacak dönüşümün bir bakıma nesnel bir ispatı oldu. Burjuva ideologlarının iddialarından 'insan doğası kirlidir' safsatması, salt gerçeğin pratiği altında ezildi. Kitleler sorumluluklarının bilincinde hareket etmeyi Gezi Parkı isyanı örneğinde de gösterdi. Küçükü bü-

Emperyalistlerin 2001 Irak işgalinden beri 'Büyük Ortadoğu Projesi' ve 'demokrasi' adına yürüttükleri işgal ve psikolojik savaşların amacı, elbette Ortadoğu halklarını özgürlük ve demokrasiye kavuşturmak değil, kendi çıkarlarıyla uyumlu politikalar izleyecek yönetimlerin işbaşına gelmesini sağlamaktır. Öte yandan, dünya ekonomik krizinin bölgedeki etkileri üzerinden, ekonomik koşullara, işsizliğe ve sosyal adaletsizliğe tepki olarak başlayan ve Ortadoğu'yu saran özgürlük, demokrasi ve adalet talepleri temelinde gelişip 'Arap Baharı' olarak nitelenen kitle hareketi, emperyalizmin bu politikalarıyla da bağlantılı olarak, komünist siyasi önderlikten yoksun olmasının getirdiği bütün olumsuzlukları bizzat tecrübe ediyor. Bugün Suriye ve Mısır'da yaşananlara da bu pencereden bakmak gerekir.

Kuşkusuz ki, Suriye'deki savaşın seyri, sadece Suriye'yi değil, tüm Ortadoğu coğrafyasını etkilemektedir ve etkilemeyi sürdürecektir. Emperyalist devletler ve bölge devletleri iç ve dış politikadaki tavırlarını Suriye'deki savaşın gidişatına göre oluşturuyorlar. Bu bağlamda Suriye'deki iç savaş, başını ABD, İngiltere ve Fransa'nın çektiği Batılı emperyalist blokla, Çin, İran ve Rusya'nın oluşturduğu blok arasında gerçekleşmektedir. Diplomatik seçeneklerin öne çıkıp askeri müdahalenin ertelenmesi, masadan bu seçeneğin kaldırıldığı anlamına gelmemektedir. Rusya, Çin ve İran'la ilişkilerin seyri ve pazarlıklar, Suriye'ye yönelik bir müdahaleyi yeniden gündeme getirebilir.

Emperyalizm bir şiddet, savaş, yıkım ve gericilik sistemidir. Emperyalizm, bir dış politika, bir politik tercih değil, mali sermayenin tekeli egemenliği olarak, kapitalizmin ulaşmış bulunduğu gelişmişlik aşamasıdır ve bu temelde savaş demektir. Ortadoğu halkları, başta ABD olmak üzere emperyalizm dünya egemenliğini elinde tutmak ve Rusya, İran ve Çin'e karşı bölge dengelerini lehine çevirmek için Suriye'ye ve akabinde İran'a saldırma planları yaptığından, emperyalist savaş tehdidi altındadırlar.

Emperyalizmin yerli işbirlikçisi AKP hükümeti de savaş çıgırkanlığında başı çekerek olası müdahalede payını almanın ve son dönemde gerileyen politik konumunu tekrar güvenceye almanın hesaplarını yaparken, Türk oligarşisi keskinleşen emperyalist rekabet ortamı içinde, pazarını korumak ve dışa açılmak için hükümetin Suriye politikasına onay vermekte, hiç değilse 'ırmaktan geçilirken at değiştirilmez' mantığıyla hareket etmektedir. AKP iktidarının savaşın doğrudan tarafı olması, bu tehdide karşı mücadelede Türkiye'deki işçi sınıfı ve emekçilere de büyük görevler yüklemektedir. Emperyalizmin barış, özgürlük ve adalet söy-

lemlerinin arkasında tekel kârları, pazar kavgaları, hammadde talanları, sömürgecilik olduğundan, emperyalist savaşlar halklar için barış, özgürlük ve adalet getirmeyeceğinden, Suriye'ye karşı bir savaşa bütün güçle karşı çıkmak gerekir.

Suriye'de ise, kitleler ne kadar mücadelelere ve iç savaşa katılsalar da, işçi sınıfının komünist siyasi önderliğinden mahrum oldukları sürece, Esad rejiminin kaderi, Ortadoğu'da iki blok arasında yaşanan çatışmanın sonucunda belirlenecektir. Bu denklemler içerisinde Suriye iç savaşının kazananı, diktatörlük altında ezilen Suriye halkları değil karşıt kamplardan biri olacaktır. Bu anlamda, emperyalizmin politikalarından bağımsızlığın ve her türlü özgürlük ve demokrasi mücadelesinin başarısının olduğu gibi, işçi sınıfının kendisi ile birlikte 'tüm insanlığın' kurtuluşunu sağlamanın, sınıfsız topluma ilerleyebilmesinin de koşulu, komünist politikasının varlığı ve mücadeleye önderliğidir. İşçi sınıfının bağımsız siyasal örgütlenmesinin yokluğu, komünist partisinin eksikliği ise, kitlelerin taleplerinin ve mücadelelerinin emperyalist politikalara eklenmesine yol açmaya devam etmektedir.

Şu an için ulaşılmış gözükten aşama, Suriye'de hükümetin kimyasal silahlarını teslim etmesi üzerinden 2. Cenevre anlaşması için önkoşulların yerine getirilmesidir. Bu aynı zamanda, İran devlet başkanı Ruhani'nin, Birleşmiş Milletler'deki konuşması sonrasında, Obama ile doğrudan telefon görüşmesi yapması ve İran'ın nükleer programını uluslararası denetime açması gibi, önemli gelişmeleri de öngörmüş ve kapsamış olan bir uzlaşma olarak kendini gerçekleştirmeye başlamıştır. Eğer bu yönelim kalıcı bir nitelik taşırsa, belli bir yumuşama dönemine girildiği ve mevcut koşullarda esas düşman olarak hedefe sadece El Kaide'nin oturduğu söylenebilecektir.

Suriye'deki savaşın seyri, bütün bölgeyi ve emperyalistlerin politikalarını etkiler, farklı tercihlerin öne geçmesine ve politika değişikliklerine yol açarken, bunun bir parçası olarak bölgedeki aktörlerin kaderleri üzerinde de belirleyici önem kazandı. Esad rejiminin muhalifler karşısında, özellikle Rusya, Çin, İran ve Hizbullah desteğiyle, emperyalistlerin ve Türkiye, Katar, Suudi Arabistan gibi işbirlikçilerinin baştan beklemedikleri ölçüde direnç göstermesi, çeşitli hesapları bozdu, dengeleri değiştirdi. Suriye'deki iç savaşın ilk dönemlerinde hedeflenen, Esad rejiminin yıkılıp diğer 'Arap Baharı' ülkeleri gibi 'ılımlı islam' adına Müslüman Kardeşler iktidarının kurulmasıydı. Bu projenin baş savunucusu da, Libya'daki 'gecikmesini' telafi etmeye heveslenen Başbakan Erdoğan ve Türkiye'ydi. Ancak Esad yönetimi bütün çabalara karşın bir türlü yıkılamayınca, 'evdeki hesap çarşı-

daha çok Sünni İslam vurgusu ve kimliği ile sağlayabilecek bir parti görünümüyü, önemli bir çelişki karşısında ortadan yarılmanın bütün dinamiklerini biriktirmiş, ya da karşı karşıya kalmış bir konumdadır. Abdullah Gül'ün kuracağı bir parti ile AKP'den istifa edeceklerin buluşmasının olanaklarının konuşulduğunu varsayabileceğimiz ABD gezisi sonrasında, Kılıçdaroğlu'nun sırasıyla 'görücüye çıkarılmasına' ABD gezisi planlaması, yeni seçeneklerin arandığına yönelik işaretlerdir.

Gezi Parkı direnişi süresince sıkışan ve meşruiyetini sorgulatan AKP, abuk sabuk söylemlerle, bütün yıldızlarını dökerek, neredeyse pespayeliğe oynarcasına bir söylem tutturmuştu. "Cami'ye ayakkabı ile girdiler", "içki içtiler" dışında kendi kitlelerini gaza getirecek bir söylem üretmeyen Erdoğan, Gezi direnişi sırasında "uluslararası komplo"dan ve "faiz lobisi"nden söz etmekteydi. Sonrasında ise, Mısır'daki Mursi karşıtı eylemlerin bir askeri darbe ile sonuçlanması, AKP'nin Mısır'daki izdüşümü olan Müslüman Kardeşler'in gerçekte siyasal iflasını engellediği ve ona tekrar 'demokrasıcılık' oynama fırsatı sunduğu gibi, aynı şekilde AKP'nin yeni ideolojik yönelimini de bir nebze kurtaracaktı. Bu yönde Erdoğan, hızla yeni demagogları baş danışmanlığına getirerek, Tahrir ile Taksim'in aynı uluslararası komplonun parçası ve sahneleri olduğunu yaymaya, savunmaya başladı. Böylece AKP ve Tayyip Erdoğan, 11 yıllık iktidarlarından sonra, erime ve iniş belirtileri ile yıpranırken, yeniden 'mağdur' ve 'demokrat' rollerine soyunma imkânı buluyordu. 'Sandık' demokrasinin 'namus'u olarak kutsanıyor, ancak diğer yandan da yüzde 10'un altındaki bütün siyasi partilerin parlamento dışında bırakılarak iç edilmesinde bir sakınca görülüyordu.

PATLAMANIN DİNAMİKLERİ VE KİTLELERİN MÜCADELE DENEYİMLERİ

Kendiliğinden bir hareket olarak başlayan Gezi Parkı direnişi, içerisinde çeşitli mücadele deneyimlerini de barındıran geniş yığınların isyanına dönüştü. Ücretli kölelik düzeni olarak kapitalizmin küçük bir azınlığın büyük yığınlar üzerindeki yönetimi olması, toplumun küçük bir azınlığına tekabül eden burjuvazinin devlet aygıtını elinde bulundurması, iktidarını rıza ve baskıya dayanarak sürdürmesi ile birlikte, ezilenlerin, sömürülenlerin sisteme ve devlete karşı tepkileri birbirlerinden kopuk ve sınırlıydı. Örneğin Kürt ulusal hareketi, çevreciler, gençler, kadınlar ve işçi sınıfı tepkilerini

yor. Cemil Bayık, Gezi sürecinde bazı kişilerin özel gayretleri dışında genel olarak Kürt hareketinin eylemlere uzak ve mesafeli duruşunun özeleştirisini verse de, bu özeleştirisi tam da 'Çözüm Süreci'nin çıkmaza girdiği bir aşamada yapılabildi. Bunun üzerine hükümetin acil bir paket hazırlamasına bakılırsa, bu açıklamanın amacına ulaştığı bile söylenebilirdi. Ama son durumda, hükümetin aceleyle hazırladığı son paket için Kürt hareketinin önde gelenlerinin görüşleri, "çözüm sürecindeki tıkanıklığı açacak gibi durmuyor" diye belirtiliyor.

Diğer yandan, genel olarak, demokrasiden ve sosyalizmden yana güçlerin kitle hareketine nüfuz edememesi, yönlendirememesi, Mısır'da Mursi karşıtı yığınların askeri diktatörlüğü destekleyebilmesine, Tunus'ta, askeri diktatörlük değilse de, teknokrat bir hükümet talebi ile kitlelerin hareketlenmesine neden olabilmektedir. Türkiye'deki demokrasi hareketinin bu manzaradan ne derece ayrıştırılabileceği pek belli değildir ve Erdoğan hükümeti tam da bu belirsizlik üzerinden kendini yeniden 'kurban' ve 'mağdur' rolüne sokabilmektedir. Gerçekten de somut program ve talepleri 'Erdoğan karşıtı' olmaya indirgenebilecek olan Gezi Hareketinin, bu yönüyle 'bir takım komplolarla' ilişkilendirilebilmesi mümkün olabilmektedir.

Bununla birlikte, Gezi sürecinde yara almış AKP hükümetinin kendi kitlesinin basıncı karşısında ne kadar sağlam ve güvenilir durabileceği de tartışmalıdır. Refah Partisinden taşıdığı tabanına 2001 krizinden devşirdiği geniş ve hoşnutsuz kitleleri ekleyen, iktidar sürecinde de, dayandığı kitleleri, seçmen tabanını, dünya ekonomisinin içinde bulunduğu özel koşullarda, sahte bir ekonomik refah döneminde oluşturduğu 'mutluluk piramidi' üzerinden büyüten ve üstelik karşısında konumlanan politik aktörlerin beceriksizliklerinin de yardımıyla, karşıtlarının ve kendisinin birlikte yarattıkları politik krizleri, seçmen kitlesini ideolojik olarak da konsolide etmek ve büyütme için kullanabilen AKP, Musa'nın hikayesinde olduğu gibi, "yedi yıllık bolluk döneminde gelecek yedi yıllık stokunu" yapmış gözükmekte, inşa ettiği bu temele dayanmaktadır.

Emperyalist merkezlerde 'ılımlı islam' projesinden vazgeçilmesi gündeme gelirken, onlar açısından sorun da, tam da bu nedenle, AKP'nin karşısında ciddi bir muhalefet bulunmaması olarak görünmektedir. Bu yüzden yaşanacak olaylar, daha fazla ertelenemez şekilde kapıya dayanmış ve patlaması an meselesi olan ekonomik kriz koşullarında, bir ideolojik hegemonya savaşı şekline bürünmek durumundadır. AKP, buna bağlı olarak, rol talep ettiği emperyalist çevrelere hizmet sunmak için iktidarda kalmak zorunda olan, bu zorunluluğu ise giderek

ya uymadı'. Erdoğan'ın temsilcisi olduğu politika, Esad'ın 'ne pahasına olursa olsun' devrilmesi amacıyla cihatçı-radikal islamcı güçleri desteklerken, Suriye'deki muhalif savaşçılar arasında El Kaide uzantısı gruplar güç kazandı ve diğerleri karşısında hâkimiyet kurdu.

Bu durumda, El Kaide ve cihatçı-radikal islam tehdidinin her şeyin önüne geçmesi sonucunda emperyalist merkezlerde giderek desteğin, radikal islamcılarının gelişmesine yol açan 'ılımlı islam' politikalarından ve Müslüman Kardeşler'den yeniden işbirlikçi-milliyetçi-despotik politikalar yönüne kaydırılması söz konusu oldu. Bu süreçte, emperyalist merkezlerde revaçta olan, Müslüman Kardeşler karşıtı konumlanan Ürdün, Suudi Arabistan yönetimleri oldu. Buna karşılık Müslüman Kardeşler ve destekçileri gözden düştü. Katar Emiri, hükümdarlığı oğluna bırakırken Müslüman Kardeşler'in en önde gelen destekçilerinden Başbakan ve Dışişleri Bakanı Hamit bin Cabir'in görevi de sona eriyordu. Mısır'da Müslüman Kardeşler askeri darbeye iktidardan devrildi. Tunus'ta Ennahda hükümetine karşı teknokratlar hükümeti gündeme geldi. ABD Büyükelçisinin 11 Eylülün yıldönümünde El Kaide tarafından öldürüldüğü Libya'da, Müslüman Kardeşler'in hükümette hâkimiyetine karşı petrol kuyularında, limanlarda başlayan grevler sürüyor.

Türkiye'de ise Gezi Parkındaki polis saldırısına karşı yığinsal direniş ve eylemlilik böyle bir sürece denk geldi. Erdoğan'ın politikalarının emperyalist merkezlerde gözden düştüğü koşullarda, Batı basını da AKP iktidarını kayırma, uyguladığı saldırgan politikaların üzerini örtme çabalarına gerek duymadı, polis şiddetini sansürlü yayınladı. Uluslararası basının yayınlarının sağladığı meşruiyet duygusu, Gezi hareketinin yığinsallaşmasında önemli rol oynarken, Gezi direnişi de Erdoğan'ın gelecek planlarını, kendisinin başına geçeceği 'başkanlık sistemi' hayallerini büyük ölçüde aksattı, 'suya düşürdü'.

GEZİ PARKI DİRENİŞİ

27 Mayıs gecesi sabaha karşı, iş makineleri eşliğinde polis ve yıkım ekiblerinin parkı yıkmak için harekete geçmeleri sosyal medyada karşılık buldu. Hızla örgütlenen direnişçilere polisin sert müdahalesi, önceki benzer olaylarda karşı karşıya kalınan sessizliğin ve yalnızlığın aşıldığı, tek tek yaşanan bütün haksızlıklara karşı birikmiş tepkilerin birleşerek patladığı bir mekânın yani Taksim'in simgeleşerek yeniden öne çıkmasına yol açtı. Sosyalist so-

lun giderek artan kesimlerinin 'alan fetişizmi' yapmamak adına Taksim dışında alternatiflere yöneldiği 2013 1 Mayıs'ında yaşanan baskı ve antidemokratik uygulamaların üstünden daha bir ay geçmemişti! Gezi protestolarının mekânı olarak Taksim, 1 Mayıs kutlamalarını Kadıköy'e taşıyanların uzlaşmacılığının 'turnusol kâğıdı' işlevi görerek, demokrasi mücadelesindeki önemi ve yerini yeniden teyit etti.

Polisin sert müdahalesi ile liseli ve üniversiteli gençlik ile taraftar grupları; çocuklarını merak ettiklerinden bu sefer geri çağırılmayıp onların peşine takılan anne babalar; avukat, mimar, mühendis, doktor, teknisyen vb gibi eskinin 'saygın' meslek sahipleri şimdinin beyaz yakalıları ve elbette ki, mesai saatlerini keserek ve fabrikalarından çıkarak değilse de, evlerinden, sokaklarından çıkarak, Taksim'de ve çevresindeki sokaklarda başlamış olan koşturmaca ve direnişe taşınan mavi yakalı işçiler, durmadan büyüyen kitlenin kaynağını, bileşenlerini oluşturdu. Ayrıca Kürt hareketinin temsilcilerinin Gezi eylemleriyle ilgili olarak yaptıkları "çözüm süreci karşıtı" ve "Ergenekoncu" yaftalamalarının BDP tabanını ve örgütlerini katılımdan uzak tuttuğunu, sadece yakın çevredeki ilçe örgütlerinden katılımların gözlendiğini belirtmek gerektiği gibi, aynı şekilde, özellikle olayların başlangıcında, Sırrı Süreyya Önder'in direnişte sembolleşmesinin de etkisiyle, duyarlı BDP gençliğinin direnişin başındaki direngen tavırlarını özellikle anmak gereklidir.

Sosyalist gruplar uzun süredir eylemlerinde, kitlelerden yalıtık bir şekilde polis şiddetine maruz kalan ve tek başlarına direnmeye çalışan bir görüntü veriyorlardı. Bu görüntü, sosyalist grupların ön cephede yalnız başlarına direnmeleri hali, Gezi Parkı sürecinde 'sıradan kitlelerin' kısa bir süre içinde yanlarına gelmesiyle son buldu ve tersine çevrildi. Taksim Meydanı'na ve Gezi Parkı'na yürüme, parkı savunma amacıyla gerçekleştirilmek istenen yürüyüşe polisin yaptığı sert müdahale, bu sefer kitlenin dağılmasını değil, bilenerik artmasını getirmişti. Arkadan gelenlerin sürekliliği ve yığınsallığı, kitleyi hızla 'radikalleştirdi'.

Eylemler hızla diğer illere de yayılırken İstanbul 6. İdare Mahkemesi, Topçu Kışlası Projesi hakkında yürütmeyi durdurma kararı verdi. 1 Haziran günü CHP, Kadıköy mitingini iptal edip Taksim'e yöneldi. Yaşanan gerilime 'laik duyarlılık', 'gericiliğe tepki' noktalarından CHP tabanı da dâhil olunca Taksim Meydanı kitleye açılmak zorunda kalındı. İçişleri Bakanı Muammer Güler, *28 Mayıs'tan 2 Haziran'a kadar 67 ilde 235 eylemin yapıldığını* duyurarak isyanın boyutlarını gözler

vermeye çalışırken aynı zamanda ekonomik kriz vesilesiyle zarar görecektir orta burjuvaziye ve küçük-burjuvaziye yanına alma çabaları gösteriyordu.

Hükümetin direniş karşısında güçlü kalmaya çalışmasının arkasında yatan en önemli etkenlerden biri de uluslararası ölçekteki gelişmeler ve bunlar karşısındaki konumudur. Reyhanlı'daki saldırı sonrası kısmen bölgede oluşan kaotik ortam Türkiye'nin bütününe yayılmaya başladı. Bunun üstüne Rojava direnişinin yeni bir Kürt oluşumunu temsil etmesi ise iç politikada rüzgârın tersine esmeye başlamasına yol açtı. Aynı şekilde, Suriye'de silahlı grupların ve El Kaide bağlantılı cihatçı kesimlerin, El Nusra'nın denetimsiz bir şekilde desteklenmesi dış politikada hükümetin desteğini yitirmesine neden oldu.

Erdoğan'ın Mayıs ayı içerisindeki ABD gezisi burada önem arz etmektedir. Amerika'ya giderken yaptığı açıklamalarda "Suriye politikasındaki kararlılığını" ifade eden Erdoğan, ABD ile görüşmesinin merkezine Suriye'yi oturttu; uçuşa yasak bölge oluşturulmasından muhaliflerin silahlandırılmasına kadar savaşın boyutunu yükseltecek bir dizi taleplerle Amerikan yönetimine başvurdu. Buna karşılık, Suriye'de Esad'ın gitmesi için cihatçı grupların 'her ne koşul olursa olsun' diyerek silahlandırılması, ABD'nin uzun erimli politikalarıyla çelişki yaratmaktaydı. Buna bağlı olarak, El Kaide güçlerinin gelişmesini kendi çıkarları ve İsrail'in güvenliği bakımından bir tehlike olarak gören ABD, Türkiye'nin Suriye'ye yönelik izlediği politikadan duyduğu rahatsızlığı Erdoğan'a ilettili. Yine ABD'nin politikalarına uygun hareket etmesi talimatı verilen Erdoğan'ın Gazze gezisi de belirsiz bir tarihe ötelendi.

AKP hükümetinin, iç siyasette uzun süredir ele geçirmiş olduğu ideolojik hegemonyanın Gezi Parkı ve Mısır'la birlikte kırılması, hükümetin yeni dönemde politikalarını Suriye üzerinden yoğunlaştırmasına yol açtı. Dış politikada emperyalizmin beklentilerini karşılayamayan AKP'nin içte yürüttüğü 'yüksek gerilim' siyaseti, en nihayetinde Gezi Parkı eylemleri ile kontrol dışı sonuçlara da ulaşmış oldu; AKP, ilk defa olarak öngöremediği ve kontrolünden çıkan bir toplumsal muhalefetle karşılaştı. 'Arap Baharı' deyimine benzetilerek 'Türk Baharı' sözleri edilmeye başlarken AKP hükümeti de Gezi Parkı ile başlayan direnişe canhıraş bir şekilde karşı koydu.

Kuşkusuz ki Erdoğan'a bu amaçla kullanabileceği en önemli silahı, Kürt hareketi ile girdiği ve sürdürdüğü ilişki sağlıyor. Her kritik seçim döneminde Kürt hareketiyle bir 'ateşkes' ya da 'çözüm süreci' yaşayan ve sonrasında hiçbir adım atmayan hükümet, bu taktiğini defalarca uygulamayı ve sonuç almayı başarabili-

yine kendini pazarlamak, muhalefeti bastırarak kendi kitesini sahneye sürmekten başka bir şey değildi. Bu nedenle bir 'seçim zaferi'ne daha kuvvetle ihtiyacı olduğundan, yaklaşan yerel seçimlere yönelik olarak gerginlik politikasını sürdürmek dışında bir seçeneğe de sahip değil.

"Taksim'in yayalaştırılması ve kentsel dönüşüm" başlığı altında sürdürülen 'rantsal talana' ve bu bağlamda Gezi Parkı'ndaki ağaçların kesilmesine karşı başlatılan direniş, hızla hükümet karşıtı bir isyana dönüşmüş, kısa zamanda Türkiye'nin birçok bölgesine yayılan eylemler kitleleri sokağa dökmüştü. Başbakan Erdoğan, 2003'den Gezi Parkı eylemlerine kadar 'mazlum' edebiyatını ve gerginlik politikasını siyasi yöntem olarak başarıyla kullanmıştı. Gezi Parkı eylemleri sırasında ise 'dediğim dedik çaldığım düdüğü' düşüncesiyle hareket ederek toplumun isteklerini görmezden gelmiş ve büyük kitlelerle doğrudan çatışmıştı. Bu tutumu sonucunda da, ilk defa olarak, hiç hesap edemediği bir toplumsal patlamayla karşılaştı. Ancak, bu noktadan sonra 'mazlum' edebiyatını kullanmaya devam etmesi, bu tutumunun etkisini tartışmalı hale getirecektir!

Direninşin uzamasıyla birlikte farklı hesaplar içerisine giren Erdoğan hem kendi tabanını tutabilmek hem de kurmaylarının bağlılığını arttırmak için 'milli iradeye saygı' mitingleri düzenledi. Erdoğan'ın mitinglerdeki temel politik çizgisini, 'karşımızda darbeci bir muhalefet var, bana sadık kalmazsanız 28 Şubat tekrar gelir' yönünde tabanını ve kurmaylarını korkutan açıklamalar oluşturuyordu. 'Tek adam' konumunu iyice yerleştirmeye çalışan Erdoğan, tabanında oluşabilecek çatlakların önüne geçmek için kitleler nezdindeki saldırgan ve baskıcı tutumunu sürdürmek 'zorunda' kaldı. Bugüne kadar hükümetin elde ettiği başarılar Erdoğan'ın kurmaylarının 'liderlerine' olan bağlılıklarını sürdürmesini sağlamakla birlikte, hükümete olan güvenin zedelenmesi durumunda oluşabilecek bir boşlukta Erdoğan'ın yerinde gözü olacak çok insanın çıkabileceğini ve hali hazırda Abdullah Gül gibi güçlü rakiplerinin olduğunu, en iyi Erdoğan'ın kendisi bilmektedir.

Bu gelişmeleri izleyen Erdoğan ve hükümetinin, yaklaşan ekonomik kriz karşısında oluşabilecek toplumsal patlama ihtimaline karşı bir iç savaş provası yaptığını söylemek abartı olmayacaktır. Erdoğan, Ankara ve İstanbul'da düzenlediği mitinglerle birlikte tabanını ve kurmaylarını kendine mecbur ederek 'tek adam' konumunu restore etmeye çalışırken, bu süreçte kendisini tehdit altında hissetmesine de bağlı olarak, eylemlerin dış mihrakların, 'faiz lobisi'nin komplosu olduğunu söylüyor ve eylemcileri 'çapulcu', 'ayyaş' gibi sıfatlarla aşağılıyordu. Kendi tabanına, hükümetin büyük bir komplonun içerisine sürükletildiği mesajını

önüne sermiş oldu. Direnişin diğer illere sıçramasıyla ve destek verenlere ailelerin de eklemesiyle direniş geniş bir halk hareketine dönüşmüştü.

HAREKETİN SINIFSAK BİLEŞİMİ

Yığınların bu denli geniş katıldığı Gezi eylemleri bir dizi teorik yanılsamaları da beraberinde getirdi. Direnişin sınıfsal karakteri üzerine '90'lı gençliğin' isyanından 'orta sınıf'ın isyanına, oradan da "burjuvazinin laik kesiminin islamcı kesimine karşı güdümlü muhalefeti" olduğuna kadar bir dizi siyasal tespit yapıldı. Bu tespitler içerisinde en popülerleri ise 'orta sınıf' tespitidir. Sınıfsal konumlanışları çeşitli farklılıklar gösterse de direniş 'orta sınıfın' isyanı olarak tanımlamak gerçeklikten uzaktır. Özellikle direnişe katılanların, en ön safta mücadele edenlerinin çoğunun genç olması, taraftar gruplarının yoğun katılması, 'mekteplilerin' sosyal medyayı yoğun kullanarak direnişe katılımları gibi özellikler, 'orta sınıfın' isyanı değerlendirmelerine zemin hazırladı.

Direnişe katılanların çoğunluğu ise ücretlidir. Atilla Özsever'in Konda'nın araştırmasından aktardığına göre, eylemlere katılanların yüzde 52'si ücretli, yüzde 37'si öğrenci, yüzde 6'sı işsizdir (*Yurt Gazetesi*, 2 Temmuz 2013). Ücretli çalışanların önemli bir bölümü mühendis, avukat, mimar, bankacı ve büro çalışanlarından oluşan, işçi sınıfının '*beyaz yakalılar*' olarak adlandırılan ve daha çok kafa emeğine dayanan kesimdir. 'Beyaz yakalı' kavramı ise, hem hizmet sektöründe hem sanayi sektöründe yer alan, vasıflı, kafa emeği harcayarak çalışan işçileri anlatmaktadır.

Katılımın önemli bir kesimini oluşturan öğrenciler de gelecekte ağırlıklı olarak işçi sınıfının '*beyaz yakalılar*' kesimine dâhil olacak alt tabakası içinde değerlendirilmelidir. Direnişe aktif katılanların, mücadelenin en ön saflarındakilerin çoğunluğunun genç olması, elbette ki, onların sınıf dışı olmaları anlamına gelmemektedir. Genel ve yanlış bir tanımlamaya göre 'orta sınıf' ilan edilmesine karşın, bu kesim, genç işçi ve işsizlerden veya geleceğin işçi ve işsizlerinden oluşmaktadır. Mezuniyetleri ile birlikte ücretlilik ilişkisi içerisine girecek olan liseli ve üniversiteli gençliğin ve işsiz gençlerin çoğu, çeşitli geçişler arz etse bile, işçi sınıfının alt tabakalarını oluşturmaktadırlar.

Taraftar gruplarından mekteplilere kadar Gezi Parkı eylemlerine katılanların önemli bir çoğunluğu nesnel olarak işçi sınıfının üyeleridir. Yaşamlarını kendi emek-gücünü satarak kazananlardır. Çalışma koşulları ve yaşam biçimleri çok fazla çeşitlilik arz etse de üretimde tuttıkları yer ve girdikleri ücretlilik ilişkisi ba-

kımından işçi sınıfının üyeleridir. Burada işçi sınıfına ilişkin daha önce yapılan bir tanımlama tekrarlanabilir:

“Sermayenin yeniden üretim sürecinde yer alan, üretim araçları mülkiyetinden dışlanmış ücretlilerin oluşturduğu sınıf, işçi sınıfıdır.” (“Tanımı ve Kapsamı Açısından İşçi Sınıfı”, *Kurtuluş Sosyalist Dergi* 4, Ağustos 2002, s. 81)

Yine daha önce vurgulandığı gibi, gelir tanımı üzerinden sınıf analizi yapmak, sınıfları birbirine karıştırmaktan, iç içe geçirmekten başka bir işe yaramaz. Ayrıca ara tabakaların sınıfsal konumları, köylülük ve küçük-burjuvaziden oluşan ara sınıflardan daha farklıdır. Ara tabakadaki meslekleri icra edenler **nesnel olarak işçi sınıfının bir üyesi olmakla birlikte**, üretimde tuttukları yer ve üstlendikleri işlevler açısından, ideolojik olarak burjuvaziye yakın kesimleri oluşturmaktadırlar. Kapitalist gelişmeye bağlı olarak gelişen ara tabakaların işçileşmeleri süreci, mesleki ayrıcalıklarını da ortadan kaldırarak onların burjuvazinin ücretli işçilerine dönüşümünü sağlamaktadır (bak: “Sosyo-ekonomik Yapı Tahlili Açısından Sınıflara Bakmak”, *Kurtuluş Sosyalist Dergi* 8, Aralık 2003). ‘Mektepli’ beyaz yakalıların öznel olarak ‘küçük-burjuva eğilimler’ göstermeleri ya da üretimden gelen güçlerini kullanmaktan geri kalmaları, onların nesnel olarak işçi sınıfının üyesi oldukları gerçeğini değiştirmez.

Öte yandan, harekete katılanların sınıfsal zemininin tahlili için sadece Gezi Parkı’nın sınırları içerisinden bakılması, resmin genelini kavranmasını olanaksızlaştıracaktır. Bu süreçte 70’in üzerinde ilde direnişe destek eylemleri yapıldı; başta Ankara, İzmir, Antakya, Mersin, Antalya, Eskişehir olmak üzere hükümete karşı yoğun direnişler ve eylemler gerçekleştirildi. Katılımın görece cılız kaldığı Kürdistan coğrafyası dışarıda bırakıldığında, 15 milyon insanın doğrudan direnişe katılımının oldukça yüksek bir oran oluşturduğu saptanabilir. Bu düzeye ulaşan katılım oranının dikkate alınması, işçi sınıfının direnişe verdiği desteği anlamaya yardımcı olacaktır.

Kitlenin büyük çoğunlukla işçi sınıfının çeşitli bölüntülerinden oluşmasına karşın orta sınıfların bir hareketi olarak değerlendirilmesinde –bilinçli manipülasyonları dışarıda tutarsak– belli bir yanılısamanın rol oynadığını görmek olanaklıdır. Sendikaların, örgütlü yapıların süreçte oynadığı, oynamaya çalıştığı rolün zayıflığı, hareketin kendiliğinden karakterinin sonuna kadar sürmesi, bu haliyle kendini örgütlemeye çalışması ve bunun dışına taşmaması, somut bir demokrasi programı ileri sürememesi, Gezi hareketinin zayıf yanlarını oluşturmaktadır. İşçi sınıfının örgütlü ve iradi olarak sürecin içinde aktif değil de, hareketin kendili-

ğindenliğini oluşturan toplumsal tabanının tek tek bireyleri olarak sürece katılması hali öne çıkmıştır. Bu nedenle yükselen talepler, bütünlüklü bir demokrasi istemi değil, sadece Başbakan Erdoğan’ı hedef alan ve hedeflerini politik bir figürle sınırlayan, ortaklaşması bu politik figürün temsil ettikleri ile sınırlı olan bir şekil almıştır. Sonuçta, *Gezi Parkı isyanı, sol-sosyalist ve çevreci grupların başlattığı, giderek işçi sınıfının beyaz yakalı kesiminin yoğun destek verdiği ve polis şiddetinin yoğunlaşmasına bağlı olarak geniş yığınların tepkisine dönüşen, kendiliğinden bir halk hareketi niteliği kazanmış, direniş, doğrudan sistemi karşısına alarak gelişme de, geniş yığınların AKP ve Erdoğan despotizmine ve diktatörlüğüne karşı ‘özgürlük’ savunusunda ortaklaşan demokratik talepleri, isyanın büyümesi ve kitleselleşmesinin eksenini oluşturmuştur.*

Bir politik figür olarak Erdoğan’ın temsil ettiği rant ekonomisine, kamusal varlıkların talanına karşı çıkmak gibi, aslında politik nitelikli bir talep üzerinde yükselen Gezi eylemleri, bu politik talebi taşıyabilecek örgütlülüğünden uzak olduğu ölçüde açmazlarını kendi önüne koymak zorundadır. İşçi sınıfının çeşitli kesimleri yığın olarak ve kendiliğinden bir şekilde yer alırken, toplumda oluşan çeşitli duyarlılıkların keşiştiği taleplerin öne çıkması ve bu duyarlılıkların da şimdiye kadar ‘orta sınıf’ kabul edilen eğitilmiş, aydın kesimlerce ileri sürülmüş olması ise, büyük ölçüde “orta sınıf hareketi” nitelemesinin ardında yatmaktadır.

TOPLUMSAL MUHALEFET VE AKP’NİN ÇELİŞKİLERİ

2013’ün 1 Mayıs’ının üzerinden bir ay geçtikten sonra patlayan Gezi olayları, hükümeti hazırlıksız yakaladı. Kontrollü gerginlik üzerinden toplumsal desteğini sağlayan AKP Hükümeti, ilk defa kontrolü kaybetti. Tek adamlığa, onun diktatörlüğüne ve diktatörün kişiliğinde cisimleşen politikalarına karşı patlak veren Gezi Direnişi, hükümetin başlangıçtaki şaşkınlığını Erdoğan’ın katı tavrıyla aşmasıyla, “yedirmeyiz” kampanyasına dönüştü ve AKP Hükümeti, kendi kitesini konsolide edip kenetlerken, aynı zamanda kaldığı kadarıyla AKP içinde var olan işbölümüne de son veriyor ve Erdoğan ve adamlarının, bir aparatın partiyi yönetmesini perçinliyordu. Mısır’daki olayların askeri darbe ile sonuçlanması, Erdoğan’ın söylemini daha da güçlü kılmasına yaradı. Tahrir ve Taksim benzetmesi, Gezi Parkı olaylarını uluslararası güçlerin komplosu olarak sunması için Erdoğan’a uygun bir ortam oluşturdu. Aslında vazgeçilen ılımlı islam projesinin bir bir devrilen aktörlerini gören Erdoğan, sıranın kendisine geldiğini hissediyor ve önlem almaya çalışıyordu. Bu yönde yapabileceği ise,